

nøgle•hullet

32. ÅRGANG
NR. 2 • 2015

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Nymølle og Vassingerød har leveret umådelige mængder af råstoffer som både kalk, ler, grus og sten, og landskabet bærer præg af det voldsomme gravearbejde. Det forgår endnu syd for Kærhøjgårdsvej, men billedet her er fra den store, vandfyldte 'Lynges Grusgrav', - det virkelige store hul. Her blev gravet indtil for få år siden, og siden har man efterbehandlet noget, endog påfyldt tvivlsomt jord, som en TV-serie påviste. Graven har også været filmkulisse til bl.a. filmene om 'Præriens skrappe drenge', hvor man udnyttede det ørkenlignende landskab. I dag er området åbnet for publikum, og faktisk en seværdighed. Vi vil se nærmere på den gamle grusgrav ved LAFAKs sommertur.

PROGRAMMET

SOMMERUDFLUGT TIL LYNGE GRUSGRAV

Søndag den 14. juni kl. 14.00 til ca. 16

Mødested: Lyng Børnehus for enden af Langkæret, ved Ringbjerget.
Adkomst fra Hillerødvej ved Peugeot.

Turen til fods vil gå rundt om den naturplejede grusgravsø. Geologen **Steen Andersen**, der har kendt det store graveområde indgående gennem årene, vil være med os og fortælle undervejs.

Fodtøj og påklædning efter vejret, - bemærk: der er ikke flad landevej i stisystemet.

Der kan ventes forfriskninger undervejs.

Udsigt fra Ringbjerget over søen mod 'Bjerget', jordbunken i baggrunden.

Ikke rart at huske på, men under gravningen lignede området et krater fra en anden planet.

FRA GENNEMGRAVET MÅNELANDSKAB TIL DRAMATISK NATUROMRÅDE

Farum Sten & Grus har i mange år gravet råstoffer i Lynges, egentlig Uggeløses, undergrund og dermed drastisk ændret landskabet fra almindeligt landbrugsland til et kæmpe krater med månebjerge, vandhuller og gravemaskiner. Men lang tid før startede kalkgravningen i meget mindre målestok, hvilket der stadig er spor af i Nymølle og Terkelskov.

Et af de mest kendte huller blev udnyttet til den berømte Drive-in biograf syd for Slangstrupvej ved Nymøllevej. Kalkværket startede i 1893, og her lagde man 'Nymølle Teglværk' for også at udnytte leret. Det lukkede i 1943, og tørrelader og små bygnin-

ger blev fjernet, men ovnene lod man stå. De blev dækket med jordfyld, da man for alvor begyndte at grave i den meget store grav, og nu ligger de i bunden af 'Bjerget', gemt til eftertiden.

Da gravningen var ved at stoppe i den store grav med søerne i 1980-erne diskuteres fremtiden, og tidligt kom kreative forslag om diverse vandskibaner og genskabt natur. Skrænterne er siden groet til, og senest er der åbnet stier omkring den store sø. En skønne dag har man måske glemt det store gravehelvede og opfatter søen som dramatisk istidsnatur?!

På LAFAKs sommertur vil vi se nærmere på det allerede nu pæne landskab, og vor kompetente, lokale geolog Steen Andersen vil fortælle meget mere om råstoffer, huller og bjerge.

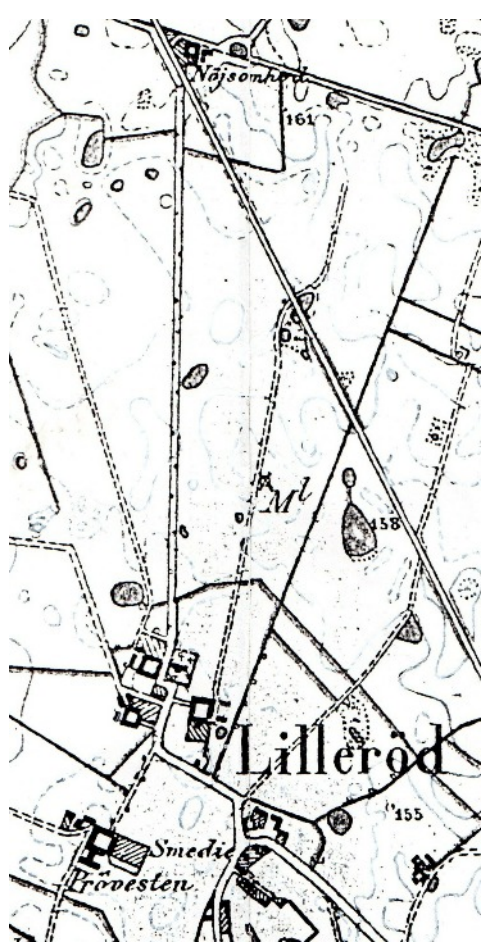
MØLLEN I LILLERØD

Arkivet har fotografier af vore gamle vindmøller i både Blovstrød, Lyng, Nymølle og den på Bøgeholm i Vassingerød – men desværre slet ikke fra Lillerød. Men der *har* været en vindmølle i Lillerød, hvor kun det ret nye navn Møllevænget er eneste minde udover et landskabsmaleri af Blovstrødmaleren Herman Petersen, hvor mølles ses. Gårdmanden Anders Jensen på Kirkehøvegaard afstod i 1889 gården til sine børn, sønnen An-

ders Andersen af første ægteskab med en datter fra Renholtegaard, samt søskendeparret Karen og Jens Andersen fra ægteskabet med en datter fra Lille Gravensten på Kollerødvej, - en nær slægtning til vor gode meddeler, Mary Petersen, der kunne fortælle alt om Lillerød og som har berettet om slægten på Kirkehøvegaard. Sønnen Jens Andersen var døvtum, men her handler det især om storebror Anders, der har været en særdeles dygtig og 'handy' gårdmand. Gården blev drevet med bestyrer, så Anders har haft mere tid til det kreative.

Møllefundamentet lå tilbage i flere år og var målet for nogle udflugter for familien fra Kirkehøvegaard.

Kortudsnit fra 1883 med Lillerøds gårde samt vindmøllen afsat som signatur 'MI' på Kirkehavegaards markvej. Dengang havde jernbanesignaturen ikke "sveller".

I 1892 byggede han nyt stuehus til Kirkehavegaard, der før må have haft beboelse i en traditionel længe. Ifølge grandniesen Mary Petersen havde 'han selv forarbejdet og brændt de røde mursten, og selv på egen maskine skåret tømmer og brædder til bygningen' – ganske imponerende!

Men han kunne mere: Anders Andersen byggede også selv en vindmølle på gårdens marker, men beklageligvis ved vi næsten intet om denne. Men på et ældre kort, et Atlasblad 1:40.000 tegnet 1883, ses en møllesignatur med forkortelsen *MI* ”på højre side af markvejen, halvvejen op til Bannen”, dvs. ud for Geddemosen og sikkert det højeste punkt ved nuværende 'Rugvænget'.

Mærkelig nok er møllen ikke med på de meget detaljerede Målebordsblade i 1:20.000, hverken i 1898 eller 1914.

I 1883 var Anders Andersen kun gårdejerens søn, men har altså fået lov at være møllebygger ude på marken. Man må tro, at der var tale om en mindre gårdmølle til egne behov.

Det eneste vi ellers ved er, at ”nogle brændte den af en sankthansaften” da vor meddeler Mary Petersen var lille pige med familie på Kirkehavegaard, dvs. ca. 1912–15. Måske fungerede den ikke godt nok, var for lille, eller bare overflødig da Allerød (motor-) Mølle (ca. 1914) muligvis udkonkurrerede gammeldags vindmøller.

Anders Andersen døde i 1904 og har således ikke savnet sin mølle. Hans halvsøster Karen Andersen

Kirkehavegaards mølle, er med på et maleri af Blavstrød-kunstneren Herman Petersen fra 1909. Frederiksborgvej til venstre var kun en grusvej. (Privateje)

I en parcellushave på Rugvænget, tæt på, hvor Kirkehavegaards mølle lå, er opstillet en møllemodel!

drev gården videre med gift bestyrer til sin død i 1922, hvorefter Mary Petersens mor, Ane Marie Petersen, arvede hele gården.

Møllens stenfundament var bevaret på marken indtil efter 1927, hvor Marys mor solgte og familie slap forbindelsen til gården.

Ole Høegh Post

LURLYD

Siden arbejdet med bogen om Brudevæltelurerne i forbindelse med 200-året for fundet, har vi i LAFAK ikke rigtig kunnet slippe de fantastiske ”Hedenolds krigstrompeter”. - En fornyet opmærksomhed skabtes ved præsentationen af to helt nye lurkopier i november 2014.

Denne gang var noget andet, for i stedet for kopier af de større og

prangende lurer med syv og otte bukler fra fundet i Lynge, drejer det sig denne gang om det elegant svungne par med seks bukler i ’æbleskivepanden’. - Og ikke presset i bronzeplade, men *støbt*, næsten som de originale lurer fra bronzealderen.

Initiativet kom fra Stavanger Museum, hvor den lokale musiker og komponist Gaute Vikdal med hjælp fra Nationalmuseet og den danske bronzestøber i Bagsværd,

Moderne lurblæsere i et flot show i Nationalmuseet – med to nystøbte Brudevæltelurer.

Lurbogen fra LAFAK udstillet ved museumsbutikken.

Jens Christensen, magtede at *støbe* et par lurur. Opgaven var at skabe musikinstrumenter, ikke museumskopier, hvorfor nogle øskener og rasleblæk ikke kom med. De originale lurur blev den gang scannet i stedet for en besværlig opmåling, og støbe-processen fastholdt i hjemmeside og tv-film. Det havde vi bare ikke opdaget, før Jyllandsposten bragte historien, og Nationalmuseet indbød til præsentation og lurlyd.

Her mødte lurbogredaktionen op til en stor oplevelse, hvor vores bog om Lyngelurerne sammen med en moderne CD med lyden var sat frem i hallen, og hvor museets kendte bronzalder-specialist, Flemming Kaul fortalte bl.a. den om, at lururerne har ligget længere tid i moserne, end vikingetiden er fra os i dag.

Lurblæserne Gaute Vikdal og danske Jens Chr. Kloster i passende bronzalderkostumer gav en imponerende opvisning i, hvad lururerne formår rent musikalsk. Vi var nødt til at gratulere med dette lurprojeckt, og fik varmende anerkendelse for vor bog – der jo stadig kan købes i arkivet.

Ole Høegh Post

På 'Yuotube' kan man se og høre de to nye bronzelurer sammen med vikingetidens trælurer på adressen: www.youtube.com/watch?v=EXLUUHziCI

Museumsinspektør Flemming Kaul fortæller om lurur, lurblæser Jens Chr. Kloster viser frem.

DENGANG SKOLELÆREREN KOM UDENFOR DØREN

Af Ole Peters

Ved Lyng Kirkes våbenhus ligger der en brunlig gravsten i et gangareal lige øst for det brolagte fortov omkring kirken.

Denne 'liggesten' er lagt over den, i Lyng Skole, ældst kendte degn eller skolelærer, vi til dato har sporet. Han hed Christian Ludvig Hude og var født i 1796 og død i 1861. Endvidere fremgår det af stenens tekst, at hans hustru, Sophie Hedvig fødte Wilche, også ligger begravet her. Hun var født i 1790 og død i 1869 – altså var hun enke i otte år.

Hvorfor ligger denne ældste skolelærer netop her, og ikke henne ved de øvrige af Lynges skolelærere? Forklaringen er den, at denne gravsten tidligere lå inde i våbenhusets gulvareal, men da gulvet skulle fornyes eller omlægges med de gule murstensklinker, så var den lokale murermester så generet af denne afbrydelse i fliselægningen, at man tog det op til debat i menighedsrådet og besluttede at flytte gravstenen udendørs til dette sted.

Min far var graver her og har selv fortalt om dette.

Det skal lige noteres, at Hude ikke er begravet inde i kirken, for i 1805 kom der en lov, der forbød indendørs begravelse, så stenen og gra-

ven må oprindeligt have ligget ude på kirkegården. Hvis man regner med samme fredningstid på kistebegravelse som nu, må stenen tidligst være flyttet ind i våbenhuset tyve år efter hustruens død.

Den nuværende elendige placering af dette ældgamle gravmæle har medført en voldsom nedslidning af tekstfladen og især stenens hjørner, hvoraf det nederste venstre hjørne er slået af ved skuffejern eller snerydning i dette befærdede gangareal.

Vore dages publikum træder uanfægtet på en liggende gravsten, selv om den er et gravminde.

Denne endnu bevaringsværdige gravsten burde flyttes til et mere sikkert sted – fri for "vadefugle" – evt. sammen med de øvrige fredede lærersten, og den er da også med i menighedsrådets planer for kirkegården.

Men faktum er, at her er skolelæreren kommet "udenfor døren" – og oven i købet i "skammekrogen". □

Uden for kirkedøren, - næsten i skammekrogen!

VEJE OG AUTOMOBILER FRA LYNGE-UGGELØSE KOMMUNEARKIV

Vejsagerne i Lynge-Uggeløse kommunearkiv viser sig ved nærmere eftersyn at være meget underholdende.

Til eksempel sagerne om vejenes vedligeholdelse: Fra 1869 til 1919 blev vejarbejdet hvert år (senere hvert 3. år) udbudt i licitation.

I licitationsbestemmelserne opstilledes de forskellige vejstykker i kommunen med angivelse af, hvor store mængder skærver og grus, der skulle bruges på dem. De interesserede gav så bud på vejstykkerne udtrykt i kroner og ører, og sognerådet valgte derefter mellem tilbuddene.

Da menneskenes børn dengang som nu ikke var lige ordholdende, skulle arbejdet udføres indenfor bestemte tidsfrister og på rimelig måde under bødeansvar.

Systemet må have været svært at håndtere, for der kom mange klager over vejene.

For øvrigt tjente kommunen også penge på at udleje græsningsretten til vejrabatterne langs de kommunale veje ved licitation.

Efter 1. verdenskrig begyndte de store ændringer i vejvæsenet. Man begyndte så småt at anskaffe

enkelte vejmaskiner, og arbejdet overtages af fastansatte vejmand, men det er der kun lidt om i vores Arkiv. Derimod er der en hel del om, hvor svært man havde ved at vænne sig til 'automobilet'.

Som nævnt klages der ofte over vejenes kvalitet. Det har sikkert ikke altid været let at få sognerådet til at gå i aktion, og det er vel årsagen til, at mange klager er forsynet med en masse under skrifter. Efter 1900 kommer de mest detaljerede klager i forbindelse med mælketransporten til Mejeriet Baunedal i Lynge. [Mejeriet lå på Lynge Bygade 59 ved nutidens Baunesvinget og blev nedrevet i 1986.]

1910 skrives der følgende om vejen fra Kollerød til mejeriet: "Den er pløjet op og Jorden er lagt midt på Kørebanen i stedet for skærver saa 2 Vogne ikke kan mødes og bedes ordnet hurtigst muligt og der er vel saa en Grænse for hvor tykt Lag Grus der maa komme på Vejene for 8-10 Tom-

FDM udgav i 1915 et farvetrykt kort over 'Kjøbenhavn og Omegn' med de få veje, som det umiddelbart var lovligt at befærde med automobil - i praksis kun Kongevejen i vores område. Veje med stiplet markering kunne befærdes mod forudgående tilladelse. Det gælder fx Amtsvej fra Kongevejen, men kun ind til Lillerød Station – ellers var alt forbudt dengang – og Lynges var slet ikke med.

mer tykt er for meget mener vi". Selvom tegnsætningen er lidt mangelfuld, er meningen klar. Fra Lillerød kommer samme år også en klage over vejen til mejeriet i Lynges, der hvor et 'jernbanespor' krydser vejen. "...Paa begge Sider af Jernbanespoeret er der en Fordybning på 5-7 Tommer, [12½-17½ cm] saaledes naar man kjøre over Sporene, slaar Vognstangen først de stakels Heste, og dernæst er Kusken lige ved at falde af Vognen." Med mange af den type klager kan man godt forstå, at der blev

særlige vanskeligheder, da bilerne begyndte at vise sig.

Den første bilsag er fra 1916, da grosserer Martin Jensen fra København blev nægtet tilladelse af sognerådet til at køre i bil til Hviilebjerggård i Kollerød. Grossererens lod sagen gå til justitsministeriet, som resolverede, at Martin Jensen skulle anvise kørevej. Begrundelsen var, at "Grosserer Jensen er økonomisk interesseret i Ejendommen. Desuden har han i Hovedbygningen forbeholdt sig Havestuen og 2 til-

Andelsmejeriet Baunedal har her besøg af en mælkelastvogn fra Mejeriet Søholm mellem Fredensborg og Humlebæk, ca. 1920.

stødende Værelser. Alle Rum er møblerede af ham og forbeholdt ham, saa Grossereren må siges at have Bopæl på Ejendommen.” I en senere skrivelse fra grosserens sagfører, K.K. Steincke, står der, at ”det vilde være ham kært, om saavel Vejen fra Lyng Kro gennem Kollerød som Vejen fra Herløv [Nr. Herlev] kunde benyttes.” Sognerådet synes at have syltet sagen. Den omtales først indirekte i sognerådets mødereferat i maj 1917. Der står blot, at sognerådsformanden fik ret til at give enkeltvis tilladelse til bilkørsel. Så vi ved faktisk ikke, om

grosserer Jensen fik den ønskede tilladelse. Den direkte årsag til sognerådets vrangvilje hvad angår biler, synes at være frygt for stigende vejudgifter ved en større biltrafik på vejene. Men en sådan holdning har aldrig kunnet stoppe den tekniske udvikling, - heller ikke i Lyng-Uggeløse, - så bilproblemet dukker stadig op i disse år. I 1919 forsøger Otto Mønstedes Margarinefabrik at få sognerådets godkendelse af en ny salgsmetode. Man beder om lov til ”at befare Sognets Veje om Sommeren” med egne lastautomobiler

for at kunderne kan få frisk margarine. Den bliver ellers let ødelagt under en lang jernbanetransport eller ved at henstå i fragtmandshallerne.

Fabrikken understreger kraftigt, at kørslen kun skal finde sted i de 4 sommermåneder én gang om måneden. Desuden vil ”Chaufføren blive instrueret om at vise den største Hensynsfuldhed under Kørslen og kun køre med moderat Hastighed.” Sognerådet afslog ansøgningen. De ville ikke have lastbiler på deres veje.

Ved juletid 1919 må sognerådet til at acceptere biler. Det får tilsendt et lovforslag fra amtet til udtalelse. Dette lovforslag kræver, at alle hestekøretøjer skal føre lygter fra omkring solnedgang til solopgang. Det skal ske af hensyn til ”...Faren af paakørsel af Motorkøretøjer, der herefter som Regel vil have Ret til at køre hele Aaret rundt”.

Der er dog stadig lidt usikkerhed, hvad angår bilers rettigheder, som følgende brev afslører. Det er skrevet til sognerådet i 1920: ”Undertegnede tillader sig herved at meddele det ærede Sogneraad, at jeg agter at benytte Vejen fra Bregnerød Kro til min Bopæl på Vassingørød Old med mit Automobil K 5525 og haaber jeg, at det ærede Sogneraad ikke har no-

Det var lastautomobiler som denne, Otto Mønsteds Margarinefabrik ønskede at køre med på Lyng-Uggeløses vejnet omkring 1919.

get at indvende derimod, da det kun drejer sig om enkelte Gange”.

I dag er forholdene næsten det omvendte: Hestekøretøjer skal nogle steder have særlig tilladelse for at få lov til at køre i de store byer.

Karen M. Andersen

Kilder:

Lyng-Uggeløse sognearkiv
60-1/2, 60-3/2 og 60-5/

Ly-Ug Sognerådsprotokol 1914-

KISTEDYSSE

I 1974 blev et gammelt og forsømt, trelænget husmandssted i Enghaven nord for Lillerød, revet ned. Stedet, tæt på 'Søgrøften', kan i dag kendes på et beskåret kastanjetræ og kaldtes engang enten "Iversens Gård" eller Kistedyssehus som anført på ældre kort.

Men hvorfor navnet Kistedyssehus, - bare et navn?

Næppe, for mange gamle gårde har fået navn efter et nærliggende fortidsminde, hvor "- høj" ofte indgår i gårdnavnet, mener arkæologerne.

Og få hundrede meter nordøst for

Kistedyssehus i 1973, lige inden nedrivningen i 1974. Kastanjetræet er der endnu.

Langdysse Kistedysse ude på marken.

husmandsstedet ligger der da også en langdysse inde i Hvidestens hestefolde, - men faktisk på Toftehavegaards jord.

Dysse er helt overgroet og ligner udefra bare en trægruppe, som ikke mange tænker over.

Men nogle af os har da gættet på en forbindelse til husmandsstedet Kistedyssehus.

I foråret stod Hvidestens pt. hesteløse hestefold åben og fristede til et besøg på langdyssen.

Langdyssen er 22 meter lang og ca. to meter høj i retningen nvnssø. Den er kraftigt forstyrret med rester af to bortgravede gravkamre, hvor de fleste større sten fra dyssekamre og randsten for længst er fjernet. Der er ikke meget monument over stedet. Men i bunden af det sydlige kamers efterladte hul forklarer nogle rester af kammerets bæresten navnet: Her ses en kistelignende samling store sten. Det nordlige

kammer er tomt på nær et par enkelte sten.

Det er ikke til at vide, hvornår nogen har været ude med spaden, for de store dyssetyverier forud for fredningerne, foregik over lang tid. Stenene blev brugt til bygningssten, sokler og trappesten, til hovedstadens befæstning eller slået til jernbaneskærver. Hvem ved, måske er granitstenene i Lillerød Kirkes ældste del kløvede sten fra den nærliggende langdysse!

Men navnet Kistedysse må have været i daglig brug, da hus-

Når man ser dyssens ødelagte gravkammer tæt på, er navnet "kistedysse" forståeligt.

mandsstedet i Enghaven blev bygget og fik navn engang i 1800-tallet.

Man kunne godt ønske, at dyssen blev plejet lidt og nogle de mange selvgroede kirsebærtræer fjernet, så selve den ret høje dyssehøj kan ses. Men ellers er dyssens fremtidige betydning, at der ikke må nybygges nærmere end 250 meter fra fortidsmindet, - et ikke utænkeligt scenarie i forbindelse med Seruminstittutets ukendte fremtid i Lillerød.

Ole Høegh Post

Dyssen har altid været indtegnet på kort med teksten 'langdysse' og husmandsstedet som 'Kistedyssehus'

På afstand ligner langdysse bare en trægruppe. Her set fra vest.

Middagskøkkenet

Når man bladrer i de gamle lokalaviser Lillerød Posten og Allerød Posten fra 1950'erne og -60'erne, støder man hver uge på en lille annonce fra 'Middagskøkkenet ved H. Jensen, Lærkevej 4'.

I annoncerne kan man se menuen for den kommende uge, og som oftest består den af to retter pr. dag. Det er mad, som vi kender fra vores barndom, men hvor en hel del i dag er gledet ud til fordel for mere eksotiske opskrifter. Hele idéen med Middagskøkkenet var, at man fik maden bragt til døren, som det fremgår af de første annoncer fra april 1953:

'Mandag den 4. maj åbnes i Lillerød et 1. klasses Middagskøkken. Vi bringer Dem 2 retter mad lige til døren. Den første uge leverer vi Dem følgende retter:

Mandag: Sødssuppe med svesker – Frikadeller.

Tirsdag: Oksekødssuppe – Peberrodssovs.

Onsdag: Øllebrød – Biksemad.

Torsdag: Sagovælling - Stegt fisk

Fredag: Frugtgrød – Gullasch.

Lørdag: Kærnemælkssuppe – Forloren Hare.

Alt dette får De for 15 kr. om ugen leveret i tillukkede madspande. Går De på arbejde hele dagen, kan De blot sætte Dem

Hilma Jensen, 1955

hjem i en lænestol og vente, og middagsmaden bliver bragt lige til døren på alle hverdage mellem 17 og 18 eller efter nærmere aftale. Når de har læst denne annonce, og De har taget Deres beslutning, ring da straks til Allerød 143 (som indtil videre tager mod besked) eller henvend Dem til H. Jensen, Lærkevej 4.'

Det er Lillerød Posten telefonnummer, der står nævnt i annoncen, så avisen ydede en fin service overfor annoncøren, indtil hun selv fik partstelefon (nr. 459 u) i juli måned.

Det gik åbenbart godt lige fra starten for fru Hilma Jensens forretning, for allerede den 29. maj var der en tilføjelse til den normale annonce med ordlyden:

'Da der er flere af vore kunder, der har ønsket at få mad om søndagen, kan vi hermed meddele, at vi for fremtiden leverer Søndags-

mad om lørdagen, så de af vore faste kunder, der ønsker det, kan herefter få dobbelt portion om lørdagen. Enkelte portioner til søndag kan bestilles lørdag inden kl. 10. Afbestilling af maden kan ske samme dag, blot inden kl. 10.

Prisen for 1 middag i 7 dage:

kr. 18,25

Prisen for 1½ middag i 7 dage:

kr. 27,00

Prisen for 2 middage i 7 dage:

kr. 35,25

En enkelt Søndagsmiddag kr. 3,50

1½ Søndagsmiddag kr. 5,00

2 Søndagsmiddage kr. 6,50

Om lørdagen bringes maden ud fra kl. 16.30 til kl. 18. De andre dage fra kl. 17 til 18.'

Ansæt i Middagskøkkenet

Vi har talt med Ulla Carlsen, der som stor pige var ansat til at køre mad ud for Middagskøkkenet i 1954 og et par år frem. Hun havde i starten omkring 10 madspande med i en lille trækvogn, der var spændt fast bagefter fru Jensens cykel. Ulla kørte i Lillerød by, og dengang var der også mange huller i de private grusveje i Horse-mosekvarteret, så når der var suppe på menuen, (og det var der næsten altid) skvulpede den ud af spandene, der godt nok, som lovet i annoncerne, var tillukkede, men absolut ikke tætte.

Efter disse ture måtte Ulla hjem

til fru Jensen og spule trækvognen med vandslangen, så den var klar til næste dag.

Efter nogle år købte fru Jensen en lille bil. Det var en Lloyd - ja, fru Jensen købte faktisk to biler, så hun selv og Ulla kørte ud med mad i Lillerød og til Allerød og Blovstrød Teglværker, og så kørte fru Jensens svigersøn, Arne Buch, i den anden Lloyd til Birkerød, Farum og Værløse, når han kom fra arbejde.

Ulla fik i starten 7 kr. om ugen plus drikkepenge, så hun kunne komme helt op på en ugeløn på 15-18 kr. Især når hun havde regningen med, var der gode drikkepenge.

Ulla Carlsen var meget glad for at arbejde for Middagskøkkenet, og da hun blev konfirmeret fik hun et bambusbord med glasplade af fru Jensen. Det var en flot gave.

Prisen på maden steg med 1 kr. ad gangen, og i maj 1956 var den kommet op på 17 kr. for 1 middag i 6 dage.

Der må have været efterspørgsel på flere portioner, for der annonceres

Lærkevej 4, (2015), - og nok ombygget noget siden Middagskøkkenets tid.

med prisen helt op til 3½ portioner i 6 dage, hvilket sneg sig op på 49 kr.

Dengang var der mange ansatte på Fritz Hansens møbelfabrik og hos Grum-Schwensens radiokabinetfabrik, der boede på værelse eller pensionat. På pensionaterne fik man jo maden, men hvis man blot havde et værelse med adgang til køkken, var der en del, der valgte Middagskøkkenet fremfor egen madlavning. På teglværkerne boede der også mange sæsonarbejdere i teglværkshusene, så Fru Jensen havde ansvaret for, at rigtig mange enlige og pensionister fik deres middagsmad hver dag, og derfor rutede hun heller ikke med fridage og ferier.

De første mange år holdt hun slet ikke sommerferie, og julen og nytåret var også en kort fornøjelse.

I nytåret 1953 blev der nytårsaften serveret 'Skinke med grønlangkål og brunede kartofler og Abrikos-trifli'. Nytårsdag var lukket - og så var hun i gang igen med at levere middagsmad til sine faste kunder. I julen 1964 annoncerede hun, at køkkenet var 'lukket torsdag, fredag og lørdag' – det var juleaften, 1. og 2. Juledag.

I 1970 holdt fru Jensen to ugers velfortjent sommerferie i slutningen af juli måned, og der var også lukket mellem jul og nytår.

Selvom både fru Jensens datter Ruth og resten af familien hjalp til, må det have været et hårdt arbejde for den tidligere økonoma på Sandholm, hver dag at skulle stå i køkkenet og tilberede de mange portioner mad.

Lige før påske, den 25. marts 1971, annoncerede Middagskøkkenet som vanligt med menuen i den næste uge:

'29.marts til 4.april:

M: Stegt torskefilet – saftsuppe
T: Medister – byggrød m. korender
O: Ragout – kærnemælkssuppe
T: Hakkebøf – abrikossuppe
F: Grønkålssuppe m. flæsk
L: Oksesteg – sveskegrød

1 middag i 6 dage 39 kr.
1½ middag i 6 dage 54,50 kr.
2 middage i 6 dage 66,00 kr.'

Det bliver den sidste annonce fra Middagskøkkenet.

Der er ingen redaktionel omtale af, at det 18 år gamle firma lukker eller hvorfor og heller ingen 'farvel-annonce' til kunderne, - men forklaringen på lukningen findes alligevel i næste nummer af bladet under dødsannoncer. Fru Jensens mand, Hans Jensen, døde den 24. marts, 68 år gammel.

Nu var det slut med at få bragt den varme mad til døren i Lillerød og omegn, - men redningen var nær: BP Grill Restaurant på Stationsvej nr. 1 annoncerede i den følgende uge med 'Dagensret 8 kr.'

Birthe Skovholm

OMBYGGET

Blovstrød har mistet et historisk bondehus, et af de nu få tilbageværende minder om den gamle landsby, der oprindeligt lå rundt om Grønholmen og gadekærene. Det gule stråttækte Pilely (Blovstrød Byvej 14) er efter et ejerskifte blevet så totalt ombygget, at man må sige, at Pilely er forsvundet. Huset er forlænget med tre meter, har fået en kasseformet trætilbygning på nordsiden, og et hævet tegltag med meget, meget store kviste. Der vil blive nye vinduer, og huset vil måske af

nogen opfattes som nydeligt – men det er jo ikke mere et historisk hus, og på trods af en lokalplan, der udpegede huset og de andre huse ved Grønholmen som bevaringsværdige, er gadekærmiljøet forandret.

Vi har i LAFAK henvendt os til Allerød Kommune om dette brud på lokalplanen, men har aldrig fået nogen reaktion eller svar. Hjemmesiden "Alt Om Blovstrød" har fulgt sagen tæt, få mere at vide her!

OHP

Pilely var et af de historiske huse, der var med til at indhegne Grønholmen. Det var ikke moderniseret og kunne være nænsomt renoveret. Nu får det gamle hus tegltag og alt for store kviste.

OLDTIDISTIEN

Det er kendt, at der siden oldtiden har været et vejstrøg fra Lejre-egnen op mod Helsingør. Og de mange stendysser, der især er bevaret i skovene, er med til at placere vejstrøgene langs disse tilbage til bondestenalderen fra omkring 3.500 år før vor tidsregning.

En 'Fond til fremme af oldtidssti i nordøstsjælland' har netop gennemført en formidling heraf med kortfolder og mobiltelefonoplysninger ved den del af 'Oldtidsstien', der går gennem Tokkekøb Hegn og Kirkelte Hegn. Her findes bevarede rester af ca. 27 fortidsminder – fra næppe erkendelige højninger i skovbunden til pragtstykket 'Kongedyssen'.

Lørdag den 25. april indviedes afsnittet "Oldtidssti Tokkekøb Hegn" ved en præsentation af projektet på en af skovens sydligste langdysser nær Blovstrød Stadion (- og ikke 'station', som nævnt i teksten).

Initiativet skyldes bl.a. Jens Hald (stifter af fonden) og lokalhistorikeren Troels Brandt fra Farum – (der i nov. 2011 fortalte LAFAKs medlemmer om vejstrøgene ved

et møde på Kirkehavegaard) – og som sammen med repræsentanter for Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen, arkæologistuderende og Allerød Kommunes borgmester fortalte de mange fremmødte om de synlige tegn på oldtidsstiforløbet netop i vores skov. Og på dette område er Tokkekøb Hegn meget berømt med de mange dysser. Men ikke nok med dysserne: Ind imellem kan erkendes rester af ældgamle hulveje, typisk hvor "vejene" passerer vandløb, og der er flyttet opkørte spor sidelæns. (Se gerne Nøglehullet nr. 1/2015)

Den flotte folder, der står i folderkasserne ved Kongedyssen og ved Blovstrød Stadion, har et kort, der viser alle dysser og dysserester sammen med fundne rester af vejstrøgene. God tur!

OHP

Folderen findes også på hjemmesiden: www.oldtidsstier.dk/tokkekoeb.html

Arkæologistuderende har været med til det faglige indhold af oldtidsstiprojektet, og stillede på indvielsesdagen spontant op til en rundgang og dybere forklaring. Søren Petersen fortæller her om 'Firkammerdyssen' der med de fire dyssekamre er en af Tokkekøb Hegns store seværdigheder.

LAFAKs firmamedlemmer

Allerød Bog & Idé	Anne Franch Møbelpolstring
Allerød Dyreklinik	Handelsbanken i Lillerød
Allerød Fysioterapi og Træning	Huset Hauberg
Allerød Handelsforening	Krukkerne Blomster og Vin
Allerød Planteskole	Laser Technical Services A/S
Allerød Rotary Klub	Lillerød Brugsforening – KVICKLY Allerød
AllerødTransporten A/S	Lillerød Rotary
Alt om Blovstrød	Lynge Erhvervsforening
AOC Engholm	Lyngehus
Bedre Bad Allerød -VVS Aps.	Marianne Møllebro - ejendomsmægler
Bilhuset Allerød Aps.	Møllehøj Landbrug, Lille Lyngby
Birkholm Planteskole A/S	Nejstgaard & Vetlov, Statsaut. Revisions-a/s
Bo' s Autoservice v/ Bo Hansen	Carl Nielsen & Søn A/S
BoRent Hjemmeservice Aps.	Nordea Allerød
BrilleHuset Allerød v/ Lene Krogh	People - Organisationsudvikling
Aage Christiansen & Søn Aps.	ROMA Pizzeria & Grill Bar
Click Allerød Foto	Schouboefonden
Din Herrefrisør	Skjold Burne v/ Claus A. Østberg
Enevoldsen Kommunikation	V.B. Byggeindustri A/S

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegård, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 170891. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm på mail eller telefon.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26 (kun aften)
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse:LAFAK@LAFAK.dk - Hjemmeside: www.lafak.dk

"Nøglehullet" er arkivets og foreningens medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm, Ole Høegh Post. Tryk: Enevoldsen Kommunikation Aps.
Oplag: 500 eksp. ISSN 0905-4146

Maj 2015

Fotografier med kendt fotograf: Ulla Hemmje s. 6 ø, Gunvor Bjørn Møller s. 14 n, Ole Høegh Post s. 2, 3, 6 n, 7, 8, 10, 11, 14 ø, 15, 16, 18, 19, 21 og 23.